

vistnok Ret, naar man siger, at i Løbet af en 16—20 Aar kan Sagen maaske blive gennemført, naturligvis gradvis. Herved løses altsaa ikke det store Spørgsmaal med Hensyn til den umaadelig store kompakte Masse, som man taler om, og som ude paa Landet lider af Længsel efter at faa Jord i Eje.

Hvad angaar Lovforslaget om Køb af Jord i den frie Handel til Oprettelse af saadanne Brug, er det muligt, at det kan bringe en Del Hjælp til Løsningen af dette Spørgsmaal, men her har vi i hvert Fald et Lovforslag, hvorom jeg ikke kan se andet, end at det bærer Spiren i sig til Uoverensstemmelser, thi dette Lovforslag bygger i Virkeligheden, saa vidt jeg kan se — dets Form kunde tyde derpaa —, paa Selveje, men dersom det ærede Medlem fra Lejre havde Ret, maa dets Realitet betyde noget andet, og alene dette er efter min Mening en Fare for Lovforslaget. Det bygger nemlig paa de periodiske Omvurderinger og paa Ekspropriation. Det ærede Medlem fra Lejre (N. Frederiksen) havde Ret, naar han sagde, at disse to Ting hørte sammen. Men det vil med andre Ord sige, at saa er Formen for Eje noget helt andet end det, vi hidtil har kendt. Jeg lagde nok Mærke til det ærede Medlems Begrundelse. Det ærede Medlem talte om, at Jordlodden f. Eks. kunde være forbedret med 200 Kr. pr. Td. Land. Det er ingenlunde højt regnet, Jorden er jo meget elastisk; den kan give et Minimum, men der er omvendt næsten ingen Grænser for, hvad den kan yde. Jeg tænker f. Eks. paa en Mand som Thomas Sørensen Haubro. Vi har af hans Regnskab set, hvilket vældigt Udbytte han kunde faa ud af sin Jord. Han vilde sikkert med Lethed kunne have overtaget en saadan Lod, som der her er Tale om, og forrentet og afdraget den og endda have et godt Udbytte til sig og sin Familie. Jeg vil ikke sige, at en Mand som han er en enlig Svale, men langt, langt den største Del af vore Smaabrug og selv mange af de veldrevne Gaardmandsbrug vil ikke være i Stand til at skaffe et saadant Udbytte. Det ærede Medlem sagde, at det kom Brugeren til gode, at han havde forbedret Jorden, derfor skulde man have disse Omvurderinger. Jeg tror dog, at man kun giver de paagældende noget reelt i Hænde, naar de kan sige: Det, jeg ved mit eget Arbejde, Flid, Nøjsomhed og Dygtighed kan forbedre min Jord med, er min Ejendom, er mit i Køb og Salg; naar jeg har kunnet betale den Gæld, der hvi-

ler derpaa, er det min Ejendom, jeg har tjent det ved mine Hænders Gerning. Det har været den store Drivkraft for mange Tusinder af Jordbrugere baade i den ene og den anden Landsdel. I det Stykke Tid, jeg har levet, har jeg set, hvilken Spændkraft der er i dette. En Mand har f. Eks. købt et Stykke Hede med et Hedehus paa, hvor der ikke kunde holdes en Ko, fordi der hverken var Korn eller Græs, men der er Tusinder og atter Tusinder, der har drevet en saadan Lod op ved Nøjsomhed og Flid. Og saa har det været deres eget, som de kunde overlade til deres Børn eller sælge. Det er min Opfattelse, at man ikke her opnaar det tilsigtede Resultat, hvis man tager denne Drivkraft fra de paagældende. Det har ogsaa været det overvejende Antals Ønske selv at have Jord, saa at de kunde arbejde sig op til at blive stærke og stoute Mennesker.

Jeg skal ikke komme ind paa mange Detailler, men vil dog gerne gøre et Par Bemærkninger i saa Henseende. Den ærede Ordfører for mit Parti (Brorsen) har allerede gjort opmærksom paa, at der var store Betæneligheder overfor de Principper, Lovforslaget hviler paa, de periodiske Omvurderinger og Ekspropriation. Men selv den mildere Form var der i vort Parti nogle Medlemmer, der ikke vilde kunne være med til, og jeg for mit Vedkommende vil sige, at til dem hører jeg, forsaavidt angaar, at Kommunalraadene skal kunne forlange Ekspropriation til Havelodder og Byggepladser. Jeg mener, at Grundloven her giver Anvisning nok. Kan der ikke skaffes Jord i de større eller mindre Købstæder eller ved Landstationerne, giver Grundloven efter min Mening tilstrækkelig Anvisning. Vi har nu i adskillige Aar ved mangfoldige Love tyet til Ekspropriationsbestemmelser, men det, mener jeg, er forkert. Grundlovens Bestemmelser herom staar og maa fremdeles staa som et Værn for den private Ejendomsret; hvad enten det nu drejer sig om Jord eller andre Ting. Det maa være udelukket, at der her findes Vilkaarlighed, at man ved denne eller hin Lejlighed griber ind i den private Ejendomsret, undtagen naar det fuldt ud maa erkendes, at Almenvellet kræver det. Jeg siger, at Ekspropriationsbestemmelsen i Grundloven er ikke alene et Værn om den private Ejendomsret, men jeg har alle Dage forstaaet den saaledes, at den skulde være et Værn for, at Borgerne ikke ved offentlig Ekspropriation blev behandlet vilkaarligt. Jeg skal ikke her komme ind paa de Betragtninger, jeg